

инструментария для организации обучения средствами информационно-коммуникационных технологий. Мультимедиа технологии создают возможность преподавателям украинского языка и литературы на практике использовать психолого-педагогические разработки, обеспечивающие переход от механического усвоения знаний к овладению умением самостоятельно приобретать новые знания.

Ключевые слова: мультимедийные компьютерные технологии, профессиональная педагогическая деятельность, преподаватель украинского языка и литературы.

V. Vykhor

MULTIMEDIA AMONG PROFESSIONAL PEDAGOGICAL ACTIVITY OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE TEACHERS

The article deals with the media impact of computer technology on forming the components of Ukrainian language and literature teacher's educational activity. As traditional methods and teaching aids do not always meet modern educational process, it encourages teachers to the introduction of innovative teaching methods and the use of computer multimedia technology. It is determined that the media impact of computer technology on forming the components of educational activity of Ukrainian language and literature teacher's can be assessed by the criterion of "cost-effectiveness". The means analysis for organizing training by means of information and communication technologies is given. Multimedia technology creates the opportunity for teachers of Ukrainian language and literature use psychological and educational development in practice to ensure the transition from mechanical learning to master the ability to independently acquire new knowledge.

Key words: multimedia computer technology, professional teaching activity, teacher of Ukrainian language and literature.

УДК 378:373.3:001.82:37.018.46

О. Ю. Криволап

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

У статті надано теоретичний аналіз методологічних підходів до підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної педагогічної освіти. До основних методологічних підходів автором віднесено андрагогічний, акмеологічний, аксіологічний, діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтований. Визначено й обґрунтовано загально дидактичні й андрагогічні принципи організації підготовки вчителів початкової школи.

Ключові слова: вчитель, методологічний підхід, підготовка, післядипломна педагогічна освіта, початкова школа.

Постановка проблеми, її зв'язок з важливими завданнями. Потреба суспільства в якісній підготовці педагогів актуалізує проблему оновлення післядипломної педагогічної освіти. Вирішення цієї суспільної потреби уможливлується завдяки врахуванню різних наукових концепцій і методологічних підходів. У сучасній початковій освіті також відбуваються постійні зміни, зокрема 2012 року впроваджено Державний стандарт початкової загальної освіти та нові навчальні програми. Ці зміни стосуються передусім необхідності оновлення змісту навчання у початкових класах на засадах досягнення результату – формування ключових компетентностей учнів; упровадження інноваційних технологій навчання молодших школярів на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та здоров'язбережувального підходів; активного використання інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення нових підручників на основі принципу диференціації тощо. У відповідь на ці новації діяльність учителя початкових класів потребує постійного вдосконалення професійної компетентності та особливої відповідальності за результативність професійної діяльності.

Актуальність зазначеної проблеми посилюється виявленими в процесі дослідження суперечностями між: об'єктивною потребою держави в учителях з високим рівнем професійної

компетентності та нездатністю післядипломної освіти цілеспрямовано, системно й оперативно її розвивати; соціальним замовленням професіоналізм викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти і практикою навчання дорослих, що склалася у вітчизняній системі післядипломної педагогічної освіти;

Підготовку вчителів початкової школи у післядипломній освіті проаналізуємо з позиції взаємозумовленості явищ об'єктивної дійсності, теорій наукового пізнання, педагогічних систем, загальнопедагогічних і специфічних принципів навчання дорослих.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Специфіку професійної підготовки вчителів у післядипломній освіті визначали А. Алексюк, В. Бондар, А. Кузьмінський, В. Олійник, Н. Протасова, О. Пехота та ін. До структури післядипломної педагогічної освіти віднесено підвищення кваліфікації педагогічних працівників; отримання нової спеціальності (перекваліфікацію), отримання нової спорідненої спеціальності, отримання кваліфікації відповідно до специфічної функціональної діяльності, додаткову освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту. Вважаємо, що вітчизняну післядипломну освіту відрізняє гуманізація, андрагогізація навчального процесу педагогів, підвищення інформаційної насиченості навчальних дисциплін для слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Вітчизняні педагоги, досліджуючи теоретико-методологічні засади післядипломної освіти в Україні, як одне із завдань інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) виокремлюють зміну життєвого і професійного стереотипу слухачів курсів підвищення кваліфікації, переконання їх у доцільності, об'єктивності наявних змін, необхідності, з одного боку, змінитися у контексті адаптації до цих реалій, з іншого – переглянути зміст, засоби своєї професійної діяльності. Аналіз досвіду діяльності ІППО свідчить про те, що основними напрямками їхньої роботи є організація гнучкої неперервної освіти педагогічних кадрів, підґрунтям якої є андрагогічні принципи навчання, використання сучасних форм і методів навчання дорослих на курсах підвищення кваліфікації, розвиток психолого-педагогічної культури вчителя і його педагогічної майстерності, готовності реагувати на зміни в суспільстві загалом, і в освіті зокрема. З нашої точки зору, основною метою діяльності ІППО є забезпечення неперервності професійної освіти вчителів, розвиток у них готовності адаптуватися до змін в освітній сфері, до нових вимог суспільства щодо результативності навчання учнів.

Розглядаючи перспективи і тенденції розвитку вітчизняної післядипломної педагогічної освіти, її місію, на нашу думку, варто визначити як забезпечення підготовки якісних педагогічних працівників, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в умовах соціальних змін. Отже, ми вважаємо, що мета післядипломної освіти спрямована на задоволення освітніх потреб та інтересів фахівців, різноманітний і гармонійний розвиток дорослих.

Зазначимо, що методологічне підґрунтя нашого дослідження становлять концептуальні ідеї неперервної професійної освіти (Л. Лук'янова, Н. Ничкало, Н. Протасової); положення теорії і методики професійної підготовки вчителя (О. Дубасенюк, О. Лавриненко, Л. Хомич).

Формулювання мети статті. Мета статті полягає у теоретичному аналізі методологічних підходів до підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної педагогічної освіти. Завданнями дослідження є здійснення теоретичного аналізу праць відомих науковців щодо методологічних підходів і принципів підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної освіти; визначенні перспективних напрямів удосконалення післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Здійснений аналіз праць відомих українських і зарубіжних педагогів і психологів (І. Бега, С. Вершловського, О. Вознюк, О. Дубасенюк, Н. Кузьміної, Л. Лук'янової, Н. Морзе, С. Сисоевої та ін.) дозволив відзначити, що відомі вчені визначають такі методологічні підходи до підготовки вчителів у післядипломній педагогічній освіті: андрагогічний, акмеологічний, аксіологічний, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний, особистісно орієнтований, технологічний.

З визначених вище методологічних підходів до підготовки вчителів у післядипломній педагогічній освіті більш детально зупинимося на обґрунтуванні андрагогічного, акмеологічного, аксіологічного, діяльнісного, компетентнісного та особистісно орієнтованого

підходів. Ми розуміємо ці підходи до підготовки вчителів початкової школи як основні. Аналіз особистості вчителя як дорослої людини, вивчення його професійних якостей потребує звернення до андрагогічного підходу. Метою андрагогіки як науки, відзначають С. Вершловський [1], Л. Лук'янова [2], є оновлення технологій самоосвіти і вдосконалення дорослого та активне впровадження андрагогічного підходу в практику післядипломної педагогічної освіти.

Андрагогічний підхід, як зазначає Л. Лук'янова, характеризується такими особливостями: в навчальному процесі провідну роль відіграють потреби, мотиви, професійні проблеми дорослих; дорослому необхідно надати можливості для самостійності, самореалізації, самокерованості; досвід дорослої людини може бути використаний як під час її власного навчання, так і в процесі навчання колег; у процесі професійного навчання варто враховувати попередній життєвий досвід особистості, але він формує в особистості низку бар'єрів (як правило, психологічного характеру – стереотипи, страх, тривогу, настанови тощо) і може заважати ефективному засвоєнню навчальної інформації; навчальний процес необхідно орієнтувати на розв'язання значущої для дорослого проблеми; навчання відбувається в умовах суттєвих обмежень (особистісних, соціальних, часових, матеріальних тощо); навчання вибудовується як спільна діяльність суб'єктів навчального процесу, в результаті чого їх взаємовідносини наближуються до партнерського рівня [2].

Вважаємо, що підготовка вчителя початкової школи відповідно до андрагогічного підходу, повинна відбуватися з урахуванням вікових, професійних і особистісних інтересів і потреб дорослої людини. Сучасна дослідниця професійної підготовки різних категорій дорослого населення О. Волярська зазначає, що основними специфічними особливостями підготовки дорослих у післядипломній освіті є: максимальне наближення післядипломної освіти до практичної діяльності фахівців; цілеспрямований і вузькоспеціалізований характер післядипломної освіти; наявність інформаційно-технічної бази професійної підготовки слухачів; наявність мотивації та стимулювання слухачів у післядипломній освіті; необхідність участі всіх категорій працівників у системі підвищення кваліфікації [3]. Відповідно до вищезазначеного, зробимо висновок, що у змісті післядипломної педагогічної освіти необхідно виділити такі змістові характеристики (вони, на нашу думку, пов'язані з навчанням дорослого): професійне навчання, що охоплює професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації; загальнокультурну додаткову освіту, яка не пов'язана з професійною діяльністю, але відповідає особистісній спрямованості педагога. Отже, як ми вважаємо, андрагогічний підхід до підготовки вчителів початкової школи у курсовий і міжкурсний періоди післядипломної освіти спонукає педагога оцінювати рівні власної професійної компетентності, виявляти недоліки у професійній діяльності й планувати подальше професійне вдосконалення.

Як доводять дослідження, вдосконалення професійної діяльності вчителів початкової школи пов'язано із упровадженням у їхню підготовку акмеологічного підходу. Зауважимо, що в педагогічні контексти акмеологічні теорії були введені лише в кінці ХХ ст. Професійне становлення педагога, досягнення ним майстерності, шляхи та способи вдосконалення професійної діяльності стали напрямками вивчення педагогічної акмеології. У якості предмета акмеології українські науковці С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Ничкало розуміють вивчення цілісної особистості педагога в період професійної самореалізації та самостворення [4]. В акмеології як науці про рівень творчого розвитку особистості дослідники виділяють такі категорії: творча індивідуальність, процес саморозвитку та самовдосконалення, креативний досвід як результат самоактуалізації. Варто зауважити, що вищезазначені акмеологічні категорії становлять основу педагогічної діяльності вчителя.

Наголосимо, що суттєвими положеннями акмеологічного підходу, які поглиблюють розуміння сутності професійної підготовки вчителя початкової школи в умовах післядипломної освіти, на нашу думку, є вмотивованість до самоосвітньої діяльності, прагнення до професійного самовираження. Отже, підготовку вчителів початкової школи в умовах післядипломної освіти на засадах акмеологічного підходу розглядаємо як результат досягнення ними певного рівня готовності до професійної діяльності та її вдосконалення, що надає можливість планувати самоосвітню діяльність і проектувати професійне становлення.

З точки зору відомого українського академіка Н. Ничкало, проблема гуманізації сучасної освіти має чітко виражений аксіологічний характер. Автор поняття «аксіологія» визначає як «...учіння про цінності суспільства, соціальних груп та особистості» [4, с. 13]. Вважаємо, що ціннісні орієнтації вчителя початкової школи треба враховувати як спрямованість педагога на досягнення певного рівня педагогічно-гуманістичних цінностей у професійній, соціокультурній взаємодії з учнями, колегами, оточуючими. І. Зязюн, досліджуючи аксіологічні особливості педагогічної дії педагога, відзначав, що вчитель є центральною фігурою всіх соціальних перетворювань. Саме від його соціальної позиції, наголошував академік, залежать результати розвитку здібностей кожної особистості [5]. Отже, сутність аксіологічного підходу до підготовки вчителів початкової школи полягає в спрямованості післядипломної педагогічної освіти на розвиток професійних, особистісних і соціокультурних цінностей. Ми вважаємо, що в основу зазначеного підходу покладено ідею якості професійної діяльності дорослого, а ціннісні орієнтації вчителя початкової школи визначатимуть його ставлення до професійної діяльності, до взаємодії з учнями.

Досліджуючи проблему підготовки вчителів початкової школи у післядипломній педагогічній освіті, на нашу думку, потрібно звернути увагу на використання діяльнісного підходу. У психологічній теорії діяльність характеризують як активність особистості щодо досягнення певної мети. Діяльнісний підхід, як зазначав автор, передбачає наявність у вчителя спрямованості на застосування професійних знань, умінь і навичок у практичній роботі. Вітчизняна вчена Н. Морзе [6] відзначає, що цей підхід передбачає використання певних форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, відповідного змісту навчання і виховання, впровадження інтерактивних методів і засобів навчання.

Як засвідчує практика, серед критеріїв оцінювання результативності професійної підготовки педагогів, а також кваліфікаційних характеристик учителя, визначено компетентності й компетенції. Тому вважаємо за необхідне проаналізувати компетентнісний підхід до підготовки вчителя початкової школи в умовах післядипломної освіти. Українські науковці спростовують новизну компетентнісного підходу з огляду на існування орієнтації на освоєння умінь, узагальнених способів діяльності як другорядного напрямку педагогічних досліджень і практики підготовки школярів [7]. Найбільш повне визначення компетентнісного підходу знаходимо у дисертації сучасної вітчизняної дослідниці О. Варецької. Вчена стверджує, що «компетентнісний підхід є системним, міждисциплінарним, інноваційним, орієнтується на сучасне й майбутнє, виступає засобом і чинником модернізації, характеризується особистісним, діяльнісним аспектами з огляду на ціннісно-сміслову, особистісну, змістову складові освіти, доповнює освітні інновації й класичні підходи, що допомагають гармонійно поєднувати позитивний досвід для реалізації сучасних освітніх цілей; пов'язує професійне навчання з системою підвищення кваліфікації...» [8, с. 32]. Ми погоджуємося з таким розумінням визначеного підходу в контексті підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної освіти. Отже, компетентнісний підхід у післядипломній освіті, як зазначає І. Бех [9], має забезпечити вищий рівень компетентності суб'єкта підготовки, який характеризується сформованістю в нього науково орієнтованої основи дій.

Таким чином, упровадження в післядипломну освіту вчителів початкової школи компетентнісного підходу сприяє професійному становленню педагога, розвитку складових професійної компетентності, формуванню відповідних компетенцій.

Сучасний учитель початкової школи є розвиненою особистістю. Тому, з нашої точки зору, не можна не обґрунтувати важливість особистісно орієнтованого підходу. До основних принципів реалізації цього підходу, на нашу думку, варто віднести врахування індивідуальних потреб, інтересів, особистісних характеристик вчителя, що сприяють результативності його професійної діяльності. Аналізуючи чинники, що зумовлюють необхідність підвищення професійного рівня фахівців та способи його здійснення, вітчизняні педагоги відзначають, що потреба в підвищенні кваліфікації може зумовлюватися зміною в мотиваційній сфері особистості, зокрема, потребою підвищення творчого потенціалу, задоволення інтелектуальних та творчих потреб, пристосування до змін соціального середовища тощо [9].

Здійснений теоретичний аналіз проблеми дослідження дозволяє стверджувати, що

підготовка вчителів початкової школи у післядипломній педагогічній освіті повинна ґрунтуватися на загальнодидактичних принципах і конкретизуватися андрагогічними принципами. До загально дидактичних принципів, на нашу думку відносимо: науковість, наступність, зв'язок теорії з практикою. Відзначимо, що важливим є принцип самоосвіти вчителя початкової школи. Самоосвітня діяльність забезпечує неперервність і ефективність професійного зростання, вона сприяє виникненню стійкої потреби у дорослого щодо управління власною професійною компетентністю. З нашої точки зору, визначені принципи забезпечують засвоєння дорослими теоретичних знань на основі практичних умінь та навичок. До андрагогічних принципів, на нашу думку, зараховуємо: контекстність навчання, актуалізацію результатів навчання, індивідуальну і практико орієнтовану спрямованість навчання, опору на минулий життєвий і професійний досвід дорослого [3]. Слід наголосити, що зазначені андрагогічні принципи характеризують специфіку педагогічної взаємодії в умовах післядипломної освіти дорослих, зумовлюють вибір доцільних технологій навчання педагогів.

Варто зауважити, що з урахуванням вищезазначених методологічних підходів і принципів розуміємо підготовку вчителів початкової школи у післядипломній освіті як неперервний, особистісно орієнтований процес, що охоплює комплекс різних структурних елементів (мети, завдань, принципів, змісту, форм, методів, засобів, компетентностей і компетенцій) удосконалення професійної діяльності на основі андрагогічних принципів.

Проаналізуємо рівні підготовки вчителя початкової школи до розвитку творчого потенціалу молодших школярів.

Аналіз останніх наукових досліджень з педагогіки дає підстави зробити висновок, що рівні є механізмом переведення якісних показників, що характеризують критерії педагогічних предметів, процесів, явищ, у кількісні. Як зазначено в дослідженні С. Соколової, не існує єдиної класифікації рівнів, оскільки саме поняття «рівень» характеризується різним змістовим наповненням, підґрунтям якого є різні критерії, показники і відповідні їм змістові характеристики. У наукових працях вчені доволі часто використовують такі рівні: елементарний, низький, середній, достатній, високий. З нашої точки зору, визначена класифікація рівнів є доцільною, оскільки відображає відношення «вищих» і «нижчих» особливостей розвитку структур певних педагогічних процесів. У нашому дослідженні використовуємо високий, достатній і низький рівні, що характеризують готовність учителя початкової школи до розвитку творчого потенціалу молодших школярів. Обґрунтуємо визначені рівні готовності.

Так, високий рівень підготовки вчителя є характерним для вчителів, які: вмотивовані до вдосконалення професійної діяльності, їхні ціннісні орієнтації соціально спрямовані; прагнуть до рефлексії професійного становлення; усвідомлюють необхідність формування і розвитку творчого потенціалу учнів на заняттях у початковій школі; мають повні та глибокі знання психофізіологічних, вікових, індивідуально-типологічних особливостей молодших школярів, закономірностей їх навчання, виховання та розвитку; мають високу професійно-педагогічну підготовленість (володіють психолого-педагогічною, методичною компетентностями); в них є високорозвинені здатності до професійного саморозвитку і постійного самовдосконалення. Характерними для цієї групи вчителів є стійкий прояв професійно значущих якостей особистості та адекватна готовність до творчого саморозвитку. Педагоги цього рівня здатні використовувати набуті у післядипломній педагогічній освіті теоретичні та методичні знання як у типових, так і в нестандартних професійних ситуаціях.

Достатній рівень підготовки вчителя початкової школи до розвитку творчого потенціалу молодших школярів умовно об'єднує педагогів, які недостатньо вмотивовані до вдосконалення професійної діяльності, їхні ціннісні орієнтації хаотичні, несистемні; не повністю усвідомлюють значущість формування і розвитку творчого потенціалу учнів на заняттях у початковій школі; характеризуються несформованістю професійних знань щодо психофізіологічних, вікових, індивідуально-типологічних особливостей молодших школярів, закономірностей їх навчання, виховання та розвитку; мають достатню професійно-педагогічну підготовленість (володіють елементами психолого-педагогічної, методичної компетентностей); у них є здатності до професійного саморозвитку і постійного самовдосконалення. Такі педагоги виявляють

суб'єктивні труднощі у відтворенні практичних дій та операцій з розвитку творчого потенціалу молодших школярів на заняттях у початковій школі (відтворюють їх у неповному обсязі); не завжди встановлюють та усвідомлюють необхідність підвищення власної професійної компетентності. Характерними для цієї групи вчителів є достатній прояв професійно значущих якостей особистості та адекватна готовність до творчого саморозвитку. Педагоги цього рівня здатні використовувати набуті у післядипломній педагогічній освіті теоретичні та практичні знання у типових професійних ситуаціях.

Низький рівень підготовки вчителя початкової школи до розвитку творчого потенціалу молодших школярів притаманний педагогам, які не вмотивовані до вдосконалення професійної діяльності, в них відсутні соціально орієнтовані ціннісні орієнтації, прагнення до професійного самовдосконалення; не усвідомлюють значущості формування і розвитку творчого потенціалу учнів на заняттях у початковій школі; мають поверхові, безсистемні знання щодо психофізіологічних, вікових, індивідуально-типологічних особливостей молодших школярів, закономірностей їх навчання, виховання та розвитку; мають низьку професійно-педагогічну підготовленість (слабо володіють психолого-педагогічною, методичною компетентностями); в них є фрагментарні прояви професійного саморозвитку і самовдосконалення. Такі вчителі допускають багато помилок у педагогічній діяльності з молодшими школярами, не виправляють їх. Для них характерний ситуативний прояв професійно значущих якостей особистості; нездатність до самоконтролю, неадекватність готовності до творчого саморозвитку. Має місце тенденція до формального виконання професійних завдань. Практична діяльність педагогів з низьким рівнем зазначеної готовності має суто репродуктивний характер.

Таким чином, структура готовності вчителя початкової школи до розвитку творчого потенціалу молодших школярів складається з тісно пов'язаних між собою компонентів, критеріїв, показників, які утворюють динамічну цілісність і мають рівневі характеристики.

Висновки і перспективи подальших розвідок з напрямку. Таким чином, наше дослідження базувалося на міждисциплінарному вивченні методологічних підходів до підготовки вчителя початкової школи. Встановлено, що зміст такої підготовки враховує уявлення про інтегрованість наук у пізнанні особистості: поняття особистості та її розвиток; ідеї про доцільність вивчення особистості в контексті життєдіяльності; знання про чинники, що впливають на професійний і особистісний розвиток дорослого; знання про професіоналізм педагога як інтегральну характеристику особистості.

До основних методологічних підходів з удосконалення підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної освіти віднесено андрагогічний, акмеологічний, аксіологічний, діяльнісний, інтегративний, компетентнісний та особистісно орієнтований підходи. Сучасний педагог повинен бути дитиноцентрованим, гуманним, професійно орієнтованим. Такий учитель зможе розуміти потреби, інтереси і здібності учнів, доцільно використовувати сучасні педагогічні інновації, визначати напрями розвитку власної професійної компетентності. Інтеграція зазначених вище підходів орієнтує вчителя початкової школи на вдосконалення педагогічної майстерності і надає можливість підвищувати готовність до професійної діяльності.

До основних принципів підготовки вчителів початкової школи в умовах післядипломної освіти віднесено: наукові принципи (системності, узгодженості, інтеграції, цілісності); загальнопедагогічні принципи (науковості, наступності, зв'язку теорії з практикою); андрагогічні принципи (контекстності навчання, актуалізації результатів навчання, індивідуальної і практико орієнтованої спрямованості навчання, опори на минулий життєвий і професійний досвід дорослого, самоосвіти).

Установлено, що розвиток творчого потенціалу молодших школярів у початковій школі – це багатоаспектний, складний процес, спрямований на розкриття творчості учня. Такий розвиток передбачає забезпечення оптимальних умов для повноцінної реалізації дитиною своїх індивідуально-типологічних особливостей у навчально-пізнавальній діяльності, формування у неї потреб у самореалізації, ціннісних орієнтацій, що охоплюють її соціальну поведінку. Завданням учителя початкової школи є організація навчально-виховного процесу із залученням усіх учнів з метою розвитку творчих здібностей як передумови розвитку творчого потенціалу.

Реалізація такого завдання ґрунтується на сформованості у вчителя мотивації і готовності до розвитку творчого потенціалу молодших школярів.

У перспективі вбачаємо на основі визначених методологічних підходів і принципів здійснити аналіз організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів початкової школи у післядипломній педагогічній освіті.

Список використаних джерел

1. Вершловский С. Г. Общее образование взрослых: стимулы и мотивы / С. Г. Вершловский. – М. : Педагогика, 1987. – 184 с.
2. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л. Б. Лук'янова // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – К.; Ніжин : Лисенко М. М., 2009. – Вип. 1. – С. 72–79.
3. Волярська О. С. Науково-методична компетентність фахівців навчальних підрозділів підприємств, організацій, установ / Олена Волярська // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / Ун-т менедж. освіти НАПН України ; редкол. : В. В. Олійник (голов. ред.), О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – К., 2015. – Вип. 13 (26). – С. 40–47.
4. Професійна освіта: словник : навч. посіб. / [уклад.: С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало та ін.]; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища школа, 2000. – 381 с.
5. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти / І. А. Зязюн // Вісн. Житомирського держ. ун-ту імені Івана Франка. – 2005. – № 25. – С. 13–16.
6. Морзе Н. В. Система методичної підготовки майбутніх вчителів інформатики в педагогічних університетах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Наталія Вікторівна Морзе. – К., 2003. – 605 с.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [під заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 112 с.
8. Варецька О. В. Теоретичні і методичні засади розвитку соціальної компетентності вчителя початкової школи у системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Олена Володимирівна Варецька. – Київ; Ін-т вищ. осв. НАПН України, 2015. – 614 с.
9. Бех І. Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2 (63). – С. 27–31.

Е. Ю. Криволап

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПОДГОТОВКЕ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПОСЛЕДИПЛОМНОМ ОБРАЗОВАНИИ

В статье теоретически проанализированы методологические подходы к подготовке учителей начальной школы в условиях последипломного образования. К основным методологическим подходам автором отнесены андрагогический, акмеологический, аксиологический, деятельностный, компетентностный и личностно ориентированный. Определены общедидактические и андрагогические принципы организации подготовки учителей начальной школы.

Ключевые слова: учитель, методологический подход, подготовка, последипломное образование, начальная школа.

O. Kryvolap

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' TRAINING IN POSTGRADUATE EDUCATION

In this article the methodological approaches to the primary school teachers' training in the conditions of postgraduate education have been theoretically analyzed. The author attributes andragogical, acmeological, axiological, activity, competence and person-oriented approaches to the basic methodological ones. The article determines general didactic and andragogical principles in the organization of primary school teachers' training.

Keywords: teacher, methodological approach, training, postgraduate education, primary school.